

Internasjonalt samarbeid- en forstudie

**for
kommunene i Mosseregionen**

Moss, september 2021

FORORD

Med utgangspunkt i Viken fylkeskommunes støtteordning overfor kommunene i fylket, har Mosseregionen interkommunalt politisk råd i møte 9.02.21 initiert en forstudie om internasjonalt samarbeid. I prosjektplanen for arbeidet heter det:

«Forstudien skal utforske og redegjøre for de mulighetsrom internasjonalt samarbeid kan gi kommunene og som kan bidra til å løse deres utfordringer og derav til positiv regional utvikling. Hensikt og nytteeffekt med internasjonalt samarbeid/partnerskap skal synliggjøres og vurderes. Lokale, regionale og nasjonale samarbeidspartnere og deres mulig roller/bidrag skal beskrives. Videre skal studien gi et relevant grunnlag for og et oppspill til en eventuell strategiutvikling for hver enkelt kommune, herunder beskrive mulig prosessforløp for en strategiutvikling.»

Arbeidet er forankret i regionrådet (prosjekteier) og kommunedirektørutvalget i regionen har godkjent prosjektplanen for arbeidet. Prosjektansvarlig er MNU v/ adm.dir. Yngve Trandem. Kommunene Moss, Råde, Vestby og Våler har alle vært representert i en prosjektgruppe:

- Terje Pettersen, Moss
- Kine Marie Bangsund, Råde
- Oddveig Hallingstad Trovik, Vestby
- Anne Grete Øyehaug, Våler

Finess-Smart-Rådgivning AS v/siv.ing. Ole Petter Finess har vært prosjektleder for arbeidet.

Som en del av arbeidet har lederne av kommunenes virksomheter og kommunalområder svart på et spørreskjema (se Vedlegg 1), hvor følgende ble kartlagt om internasjonalt samarbeid:

- Tidligere gjennomførte prosjekter
- Pågående prosjekter
- Tids-/ressursbruk
- Kunnskap om ulike støtteordninger/programområder
- Interesse for deltakelse i samarbeidsprosjekter

Moss 07.09.21

Innhold

FORORD	2
INNLEDNING	4
ERFARINGER FRA INTERNASJONALT SAMARBEID I KOMMUNENE I REGIONEN.....	4
KUNNSKAP OM OG INTERESSE FOR INTERNASJONALT SAMARBEIDE	5
OVERORDNEDE PLANDOKUMENTER I KOMMUNENE – HVA SIER DE?.....	5
OVERORDNEDE AMBISJONER OG FØRINGER.....	5
Stat og regjering	5
KS	6
Viken fylkeskommune (og andre fylkeskommuner)	7
ULIKE ORDNINGER OG PROGRAMMER	7
Nordiske programmer	7
Nordisk ministerråd.....	7
Norec	8
EU-baserte programmer	8
Erasmus+	8
Horisont Europa	9
Interreg.....	10
Kreativt Europa.....	11
Digitale Europa (på gang, p.t. ikke formelt vedtatt norsk deltakelse).....	12
EØS-midler	12
Oppsummering EU/EØS-programmer.....	13
Andre internasjonale programmer/partnerskap	14
Grensekomiteen	14
Vennskapskommuner.....	14
VIKEN FYLKESKOMMUNE SIN ROLLE OVERFOR KOMMUNENE	14
INTERNASJONALT SAMARBEID – HENSIKT OG NYTTEVURDERINGER	15
Samarbeid gir styrke.....	16
VEIEN VIDERE	16
VEDLEGG (EGNE DOKUMENTER).....	18

INNLEDNING

Mosseregionen er en del av en globalisert verden hvor avstander og statsgrenser har fått en redusert betydning. Vår region, som resten av Norge, Europa og verden ellers, står ovenfor store endringer i samfunnsliv. I årene framover vil teknologiutvikling, klimautfordringer, internasjonalisering, endring i næringslivsstruktur, innvandring og aldring av befolkningen påvirke kompetansebehovene på alle områder i vårt samfunns- og arbeidsliv. Samtidig vil vi oppleve økende grad av behov for samhandling, integrasjon, påvirkning og gjensidig avhengighet innenfor områder som økonomi, samfunn, teknologi, økologi, kultur og politikk.

Av pågående EU-politikk som vil være viktig for kommunesektoren, står Europas grønne giv helt i front (se <https://www.miljodirektoratet.no/ansvarsomrader/internasjonalt/gronn-giv/europas-gronne-giv/>). EUs grønne giv er selve rammeverk for omstilling til et bærekraftig samfunn. Politikken vil berøre kommunesektoren på mange områder, som innenfor utdanning, arbeids- og sosialpolitikk, næringspolitikk, klimatilpasning og fornybar energi. EUs politikk hva angår den digitale omstillingen er også viktig for kommunesektoren. Det er også relevant å nevne at EU har utarbeidet en egen handlingsplan for bærekraftig finans, som er relevant for regionens næringsliv og derav indirekte for samfunns- og næringsutvikling i regionen (se [EUs taksonomi og handlingsplan for bærekraftig finans \(nho.no\)](#)).

Omstillingen til et grønnere, smartere og mer nyskapende samfunn krever innovasjon, kunnskap og evne til å tenke nytt. Internasjonalt engasjement og samarbeid utgjør et mulighetsrom, og kommunen kan ta en aktiv rolle i å benytte dette mulighetsrommet til nytte for kommunens egen tjeneste- og samfunnsutvikling, men også som døråpner for kommunens lokale- og regionale næringslivsutvikling. Internasjonalt arbeid kan også være et godt verktøy for å påvirke rammebetingelser som ikke avgjøres lokalt, regionalt eller nasjonalt. Ikke minst gjør internasjonal samhandling oss bedre i stand til å forstå og delta i det globaliserte og flerkulturelle samfunnet vi lever i, hevdes det fra Kommunesektorens Organisasjon (heretter KS). Se mer: [Hvorfor delta i EU-programmer? - KS](#)

ERFARINGER FRA INTERNASJONALT SAMARBEID I KOMMUNENE I REGIONEN

Kommunenes tidligere erfaringer fra internasjonalt samarbeid ble kartlagt via spørreundersøkelsen. Alle kommunene unntatt Vestby har hatt lengre eller kortere erfaring fra prosjektsamarbeid med utenlandske aktører. Covid-19 pandemien har enten resultert i en unormal avslutning eller er blitt forsinket. Naturlig nok har omfanget av slike samarbeidsprosjekter vært størst i Moss kommune, hvor både oppvekst-, kommunalteknikk- og helse-/mestringsområdene har vært involvert. Oppvekstområdet har også vært utgangspunkt for prosjekter i Råde og Våler kommune. EU-programmet Erasmus+, som retter seg mot utdanningsområdet og mot ungdom generelt, har samlet sett vært den viktigste finansieringskilden og arenaen for det som har vært av internasjonalt samarbeid i regionen. Kyststien gjennom flere av kystkommunene i gamle Østfold fylke er et Interreg-finansiert prosjekt initiert av NAV i tidligere Rygge kommune, som mange innbyggere har

hatt stor glede av. Mona-prosjektet i Våler kommune, som bl.a. resulterte i miljøgata i Svinndal, var et av de mer synlige resultatene av samarbeid på tvers av riksgrensen (Interreg). Det samme gjelder Interreg-prosjektet Unionsleden hvor både Moss og Våler deltok, se [Unionsleden](#).

Det vises til Vedlegg 2 som mer i detalj beskriver kommunenes erfaringer.

KUNNSKAP OM OG INTERESSE FOR INTERNASJONALT SAMARBEIDE

Spørreskjemaet hadde også spørsmål om de ulike virksomhetene/kommunalområdene hadde kunnskap om de ulike støtteordningene rettet mot internasjonalt samarbeid. Undersøkelsen viser at det gjennomgående var lite kunnskap om disse ordningene ute i de enkelte virksomhetene i de fire kommunene. Verket, Ramberg (Moss) og Spetalen (Råde) skilte seg ut med sine erfaringer fra Erasmus+-programmet.

OVERORDNEDE PLANDOKUMENTER I KOMMUNENE – HVA SIER DE?

Det er utført en gjennomgang av de fire kommunenes planstrategi og gjeldende kommuneplan, med tanke på å finne spor av eksplisitte føringer for at kommunene skal engasjere seg i internasjonalt samarbeid. Alle fire kommunene har på ansvarlig vis lagt FNs bærekraftsmål til grunn i sitt plan- og utviklingsarbeid, dvs en slags ramme og rettesnor for arbeidet med kommunenes egne lokale mål og strategier. Men ingen av kommunene har i sine plan- og strategidokumenter vurdert at internasjonalt samarbeid er en del av kommunenes bidrag til en bærekraftig samfunnsutvikling i en større mer global sammenheng. Det antas at dette nok er det helt normale i norske kommuner.

OVERORDNEDE AMBISJONER OG FØRINGER

Både statlige og fylkeskommunale myndigheter har forventninger og ambisjoner for kommunenes engasjement i internasjonale samarbeidsprosjekter. Det samme gjelder for KS.

På alle forvaltningsnivå forutsettes det engasjement og samarbeid – europeisk, nasjonalt, regionalt og kommunalt – samt aktiv medvirkning fra næringsliv og samfunnsliv. Dette for å møte endringene i samfunns- og arbeidsliv.

Stat og regjering

Regjeringen har gjennom internasjonale avtaler forpliktet Norge til å følge opp arbeidet med FNs 17 bærekraftsmål. Regjeringen har bestemt at disse internasjonale bærekraftmålene skal være det politiske hovedsporet for å ta tak i vår tids største utfordringer, og legges til grunn for all samfunns- og arealplanlegging i kommunene, slik det også framgår i plan- og strategidokumentene til kommunene i Mossregionen. Målene gjelder for alle land og er verdens felles arbeidsplan for blant annet å utrydde fattigdom, bekjempe ulikhet og bremse klimaendringene. Og det er regjeringens syn at norske kommuner har en sentral rolle i arbeidet med å oppfylle de internasjonale forpliktelsene som ligger i FNs bærekraftsmål.

Regjeringen er tydelig på at de store og internasjonale samfunnsutfordringene ikke kan løses av nasjonene på egenhånd. Det er nødvendig å samarbeide på tvers av landegrensene. Dette er motivasjonen for at regjering og Storting har valgt at Norge skal delta i verdens største forsknings- og innovasjonssamarbeid (Horisont Europa) og utdanningsprogram (Erasmus+), samt delta i en rekke andre som blir beskrevet nedenfor ([Kunnskapsdepartementet - regjeringen.no](#)).

EU er en aktør som påvirker norsk kommunesektor. NIBRs rapport (2018:13), EU på dagsorden i norske kommuner og fylkeskommuner, påpeker at 48-49 prosent av sakene som ble behandlet på de utvalgte kommunestyre- og fylkestingmøtene i 2017 kommer i berøring med EU/EØS, enten rettslig, politisk eller begge deler. I stor grad setter regelverket som berører kommunesektoren rammer for hvordan arbeidet skal organiseres: saksbehandling, medvirkning, organisering av arbeidsprosess, bruken av ekspertvurdering m.m. (Se [NIBR's rapport-/notat-mal \(oslomet.no\)](#)).

Norske kommuner har derfor en betydelig berøringsflate til EU og EØS, i sin saksbehandling på politisk nivå. Nasjonalt er det tverrpolitisk enighet om aktiv deltakelse i det europeiske samarbeidet. Som EØS-medlem har norske kommuner tilgang til ulike tilskuddsordninger gjennom EU-programmene og EØS-midlene. Regjeringen påpeker i sin Strategi for samarbeidet med EU 2018-2021 at norske kommuner som er engasjert i europeiske samarbeidsprosjekter får bred tilgang til informasjon og er viktige kanaler for norsk medvirkning i EU. Norske kommuner som er engasjert i europeiske samarbeidsprosjekter, kan med andre ord bidra til utformingen av Norges utenrikspolitikk og norske posisjoner når EU eksempelvis lanserer nye direktiver. Se [Norge i Europa. Regjeringens strategi for samarbeidet med EU 2018-2021 - regjeringen.no](#)

Både nåværende og tidligere regjeringer har vært opptatt av at kommunene skal bli rustet til å utnytte de handlingsrom som finnes i Norges avtaler med EU. Dette framkommer i ulike Stortingsmeldinger og strategidokumenter. Våren 2021 oversendte regjeringen flere proposisjoner til Stortinget hvor det ble bedt om samtykke til å bli med i en rekke EU-programmer, både nye og videreføring av tidligere programmer. Proposisjonene er nå godkjent og vedtatt i Stortinget.

KS

Styreleder Bjørn Arild Gran uttaler dette om betydningen av kommunenes engasjement i EUs ulike utviklingsprogram (Se [Kommunesektoren spiller en viktig internasjonal rolle - KS](#)):

- Vi ser en stadig økende grad av internasjonalisering av samfunnet vårt og vi står overfor store og globale utfordringer. I arbeidet for å nå bærekraftmålene har kommunesektoren en nøkkelrolle. Lokale myndigheter står også sentralt for å lykkes med utviklingsarbeid og EU-programmene.

KS mener at gjennom deltakelse i EU-prosjekter bidrar norske kommuner og fylkeskommuner til EUs politikkutvikling på en rekke områder. I tillegg drar kommunesektoren selv nytte av slik deltakelse gjennom utveksling av kunnskap og ressurser mellom norske og europeiske miljøer, og gjennom tjeneste- og næringsutvikling lokalt og regionalt.

Dette skriver KS på sine nettsider om norske kommuners deltakelse i EU-programmene ([Norsk deltakelse i EU-programmer 2021-2027 - KS](#)):

«EU-programmer er EUs virkemidler til å implementere sin politikk og bidra til utvikling i forskjellige sektorer i det indre markedet. Programmer er også viktige verktøy for utvikling i norske kommuner og fylkeskommuner: deltakelse i prosjekter har betydning for kompetanseutvikling i kommunesektoren, og det kan resultere i ny kunnskap og nye muligheter som direkte påvirker innholdet i en tjeneste eller et politikkområde. Prosjektdeltakelse gir også innsikt i hvordan en tjeneste eller en virksomhet kan organiseres annerledes, noe som resulterer i organisatoriske endringer. ...»

Viken fylkeskommune (og andre fylkeskommuner)

Både Viken fylkeskommune og flere andre fylkeskommuner satser ganske tungt på å pleie og utvikle internasjonale samarbeidsrelasjoner. Samtlige fylkeskommuner tar utgangspunkt i FNs bærekraftige utviklingsmål for å identifisere viktige oppgaver for overgang til et mer bærekraftig samfunn. Et annet fellestrekk er at det pekes på at engasjement og samarbeid må skje på alle forvaltningsnivå – europeisk, nasjonalt, regionalt og kommunalt – samt aktiv medvirkning fra næringsliv og samfunnsliv for øvrig.

Viken fylkeskommune tar i sin internasjonale strategi (på veg til politisk sluttbehandling nå) utgangspunkt i mål nummer 17; **Sammen for å nå målene**, som peker på at ingen region eller land kan løse de store samfunnsutfordringene alene. Politisk samarbeid, erfaringsutveksling og prosjektdeltakelse på tvers av landegrenser er en forutsetning for å nå målene og sikre en god og helhetlig samfunnsutvikling, heter det. Les mer om fylkeskommunens engasjement her:

[Internasjonalt arbeid - Viken fylkeskommune](#)

ULIKE ORDNINGER OG PROGRAMMER

Oversikten nedenfor beskriver kortfattet de mulighetsrom kommunene har med hensyn til deltakelse i internasjonale samarbeidsordninger. Ordningene vil kreve ulik grad av motivasjon, engasjement og ressursbruk. For hvert program/støtteordning er det angitt hvilke instanser som kan bidra med veiledning og støtte, samt i hvilken finansieringsgrad de ulike ordningene gir for deltakende kommuner.

I Vedlegg 3 er det gjort en ytterligere systematisering, hvor det er vektlagt å beskrive hvilke programmer og støtteordninger som er relevante for de ulike kommunal-områdene

Nordiske programmer

Nordisk ministerråd

Nordisk ministerråd er de nordiske regjeringenes offisielle samarbeidsorgan. Nordisk ministerråd arbeider for felles nordiske løsninger på områder der de nordiske landene kan oppnå større resultater ved å samarbeide enn ved å løse oppgavene hver for seg. Rådet har en rekke delprogrammer relevante for kommunesektoren inne kultur/idrett/fritid, oppvekst, sosial bærekraft og biologisk mangfold.

Mest relevant for kommunalområde: Kultur, oppvekst, helse- og sosial, overordnet samfunnsutvikling

Veiledende instans: Nordisk råds sekretariat

Finansieringsgrad: Fullfinansiering, kun ett år om gangen.

Les mer om Nordisk ministerråd her [Internasjonalt samarbeid | Nordisk samarbeid \(norden.org\)](#)

Norec

Norec (Norsk senter for utviklingssamarbeid) er det nye navnet på tidligere Fredskorpset. Norec skal skape bredt engasjement for menneskerettigheter og internasjonale utviklingsspørsmål, med unge mennesker som særlig målgruppe. Målsetningen er å bidra til å lage globale nettverk og bygge broer mellom samarbeidspartnere og enkeltindivid. Norecs kjerne ligger i å skape utvikling ved å bringe folk sammen for å lære, dele og forstå. Senteret gir tilskudd, oppfølging og kursing av partnere, organisasjoner, institusjoner og bedrifter i Norge, Afrika, Asia og Latin-Amerika i forbindelse med prosjekter som vil bidra til å løse globale utfordringer, ut fra lokale behov og forutsetninger.

Mest relevant for kommunalområde: Kultur, oppvekst, helse- og sosial, overordnet samfunnsutvikling

Veiledende instans: Norecs sekretariat

Finansierungsgrad: Det gis tilskudd og veiledning til både forprosjekt og hovedprosjekt, finansierungsgrad ikke oppgitt.

Les mer om Norec her: [Om Norec](#) | [Norec](#)

EU-baserte programmer

Erasmus+

Erasmus+ er EUs program for utdanning, opplæring, ungdom og idrett, som nå videreføres i perioden 2021-2027 og med en dobling av budsjettet. Noen av de mest sentrale satsingsområdene i Erasmus+ er kvalitet i undervisning og opplæring, innovasjon og koblingen mellom utdanning og arbeidsliv. Målgruppen er elever, lærlinger, studenter, ungdomsarbeidere og lærere. Fremtidsrettede fag som fornybar energi, klimaendringer, miljøteknologi, kunstig intelligens og design vil bli prioritert.

Erasmus+ støtter mobilitet og samarbeidsprosjekter i hele utdanningsløpet: barnehage, grunnskole, videregående opplæring, høyere yrkesfaglig utdanning, høyere utdanning, og voksenopplæring.

Inkludering er ett av de viktigste prioriteringene i Erasmus+. Det innebærer blant annet at enda flere og bredere målgrupper skal få mulighet til å delta.

Digitalisering er en annen viktig prioritering, og digitale løsninger får økt fokus. I tillegg vil bærekraft og en grønn profil være gjennomgangstemaer i det nye programmet.

Samtidig vil kvalitet og eksellense være fremtredende. Det åpnes derfor for flere muligheter der erfarne programdeltakere kan søke om midler til store og komplekse prosjekt.

Det er fastsatt egne programmer for ungdomsarbeidere. Det kan søkes om støtte til studieturer, opplæringskurs, jobbhospitering eller andre opplæringsaktiviteter.

Innen sport/idrett kan det gis støtte til internasjonale samarbeidspartnerskap innen utvikling, overføring og implementering av innovativ praksis innenfor sport og fysisk aktivitet.

Mest relevant for kommunalområde: Kultur og oppvekst/utdanning

Veiledende instans:

Direktoratet for internasjonalisering og kvalitetsutvikling i høyere utdanning (DIKU), Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir), Viken fylkeskommune

Finansierungsgrad:

Seksti-hundre prosent dekning av prosjektkostnader (avhengig av prosjektets karakter), delvis dekning av ressursbruk i forbindelse med søknadsarbeid. DIKU har våren 2021 testet ut en ordning med seks kostnadsdekkende kursplasser for norske kommuner som ønsker å styrke sitt arbeid med internasjonalisering i barnehage, skole og kommunal voksenopplæring. Kurset skal bidra til økt forståelse for hvordan internasjonalt utdanningssamarbeid kan brukes strategisk for å nå nasjonale og lokale mål på utdanningsfeltet. Ordningen vil bli evaluert og muligens gjentatt med ny søknadsfrist høsten 2021/vinter 2022.

For ytterligere informasjon, les her:

<https://erasmuspluss.no/>

Horisont Europa

Horisont Europa er et rammeprogram som viderefører Horisont 2020. En viktig endring er innføring av mission-orientert forskning og innovasjon, der «missions» skal være ambisiøse forsknings- og innovasjonsoppdrag for å løse utvalgte store samfunnsutfordringer. Målene for rammeprogrammet er flersidig:

- fremme og spre kunnskap og teknologi av høy kvalitet og løsninger på globale utfordringer
- styrke mulighetene for å ta forskning og innovasjon i bruk med mål om å gjennomføre unionens politikk, og å støtte innovative løsninger i næringslivet og samfunnet for å adressere globale utfordringer
- fremme alle former for innovasjon og støtte opp under at innovative løsninger når markedet
- støtte opp under Det europeiske forskningsområdet (ERA)

Horisont Europa skal bidra til å akselerere den grønne og digitale overgangen, bidra til en bærekraftig gjenoppbygging etter koronaviruspandemien og styrke EUs motstandsdyktighet mot fremtidige kriser (kilde: Oslo-regionens Europakontor).

Programmet er i hovedsak rettet mot akademia og næringsliv, men offentlige aktører som kommuner og fylkeskommuner kan delta sammen med tilsvarende offentlige aktører innen EU-området.

MNU har som eneste nordiske aktør, lyktes med søknad til EU-kommisjonen om midler fra EUs program (Horizon2020/INNOSUP; -forløperen til Horisont Europa) for innovasjon i små og mellomstore bedrifter. Gjennom dette EU-prosjektet vil det bli fokusert på å få flest mulig innovasjonsprosjekter i bedrifter i vår arbeidsplassregion til å lykkes i konkurransen om support (20 mill kr) og finansiering (30 mill NOK til 100 innovasjonsprosjekter) for å gjøre «blå næringer og transport grønnere, renere og mer fremtidsrettet. Videre at erfaring og verktøy etter endt prosjektperiode kan brukes videre i arbeidet med region-/næringsutvikling. Dette er eksempel på at en kommunalt deleiet organisasjon som MNU AS kan bidra positivt i internasjonale utviklingsprosjekter der private næringsaktører er involvert.

Mest relevant for kommunalområde: Teknisk, overordnet samfunnsutvikling og arbeidsmarked/sysselsetting/næringsutvikling

Veiledende instans:

Norsk forskningsråd og Innovasjon Norge (mentorordninger), DIKU, Viken fylkeskommune, EU-nettverk Sørøst-Norge ([EU-nettverk Sørøst-Norge - Universitetet i Sørøst-Norge \(usn.no\)](http://EU-nettverk%20Sørøst-Norge%20-%20Universitetet%20i%20Sørøst-Norge%20(usn.no)))).

Finansieringsgrad:

Full dekning av prosjektkostnader, delvis dekning av ressursbruk i forbindelse med søknadsarbeid. Prosjektetableringsstøtte kan gis fra Viken fylkeskommune.

For ytterligere informasjon, les her:

<https://www.forskningsradet.no/eus-rammeprogram/horisont-europa/fakta-om-horisont-europa/>

Interreg

Interreg er EUs program for å fremme sosial og økonomisk integrasjon over landegrensene gjennom regionalt samarbeid. Programmet er delt i fire hovedprogrammer; A, B, C og «Andre»

A-programmene finansierer utviklingsprosjekter med grenseregionalt samarbeid, det vil si samarbeid mellom regioner som ligger langs eller på hver side av en nasjonalgrense. For Mosseregionen gjelder dette delprogrammet Øresund-Kattegat-Skagerrak. Tematiske områder er forskning og innovasjon, grønn økonomi, bærekraftig transport, og sysselsetting. Les mer her: [Øresund-Kattegat-Skagerrak - https://interreg.no](https://interreg.no)

Gjennom **Interreg B** deltar norske aktører i større utviklingsprosjekter med samarbeidspartnere i tre regioner; [Østersjøen](#), [Nordsjøen](#) og [Nordlig Periferi og Arktis](#).

Interreg C prioriterer formidling og deling av erfaringer og bygging av nettverk mellom regionale og lokale aktører fra hele Europa.

Hovedprogrammene B og C er mindre aktuelle for Mosseregionen.

«Andre»-programmene dekker hele Europa. De alleuropeiske programmene legger til rette for nettverksbygging, deling og formidling av kunnskap og erfaringer mellom europeiske regioner. Euron, Interact og Urbact er ulike delprogrammer. Av disse er Urbact trolig det mest interessante for Mosseregionen. Programmet skal bidra til å sette byer, byregioner og kommuner i stand til å løse ulike urbane samfunnsutfordringer gjennom å utveksle erfaringer og læring i prosjekt, utvikle og gjennomføre politikk og strategier og formidle erfaringer og kunnskap fra eventuelle prosjekter.

Både offentlig virksomhet og organisasjoner, som for eksempel kommuner og fylkeskommuner, universitet og høyskoler, forskningsinstitusjoner, nærings- og arbeidslivsorganisasjoner, bransjeorganisasjoner og statlige myndigheter kan søke om Interreg-midler. Også private bedrifter kan delta som fullverdige og støtteberettigede prosjektpartnere i flere av programmene.

Utgangspunktet for å få støtte er at institusjonen har en idé til et prosjekt som sørger for å løse samfunnsutfordringer gjennom samarbeid med prosjektpartnere i andre europeiske land. Prosjektet må gi en merverdi som ikke kan oppnås ved å gjennomføre prosjektet lokalt/nasjonalt.

Din organisasjon eller bedrift må sammen med samarbeidspartnerne finansiere minst **50 prosent av prosjektets omkostninger**.

Mest relevant for kommunalområde: Kultur, teknisk, overordnet samfunnsutvikling og arbeidsmarked/sysselsetting/næringsutvikling

Veiledende instans:

Viken fylkeskommune

Finansieringsgrad:

50 % dekning av projektkostnader, delvis dekning av ressursbruk i forbindelse med søknadsarbeid. Støtte til forprosjekt kan gis av Viken fylkeskommune (100'-400' kr).

Full oversikt over Interreg-programmene finner du her: [Interreg.no](https://interreg.no)

Kreativt Europa

Kreativt Europa er en videreføring av EUs program for de kulturelle og kreative sektorene. Programmet vil kunne gi norske kulturaktører støtte til samarbeid, kunnskapsutveksling, nettverksbygging og kompetanseheving, gjennom aktiviteter som for eksempel utveksling av aktører og produksjoner på tvers av landegrenser, felles produksjoner, utforskning av nye forretningsmodeller og utvikling av digitale løsninger.

Kreativt Europa har et delprogram for kunst- og kultur og et delprogram for TV, film og spill. Hovedmålene for programmet er: (1) Fremme kulturelt og språklig mangfold og felles europeisk kulturarv og (2) Fremme konkurranseevnen i kulturelle og kreative sektorer.

Kommunale kulturinstitusjoner (kulturskole, kino, medieverksted etc.) kan søke om prosjektmidler sammen med tilsvarende aktører innen EU-området.

Mest relevant for kommunalområde: Kultur

Veiledende instans:

Norsk kulturråd, Norsk filminstitutt, Viken fylkeskommune

Finansieringsgrad:

Opptil 60 % tilskuddsdekning ved små prosjekter, 50 % ved store. Prosjektetableringsstøtte kan gis fra Viken fylkeskommune.

For ytterligere informasjon, les her:

<https://www.kulturradet.no/eus-kulturprogram>

Digitale Europa (på gang, p.t. ikke formelt vedtatt norsk deltakelse)

Digitalt Europa (DIGITAL) er et nytt investerings- og kapasitetsbyggingsprogram for digital omstilling og bruk av innovative digitale teknologier i samfunn og næringsliv, herunder offentlig sektor som kommuner og fylkeskommuner. Programmet er fortsatt under utvikling gjennom 2021, men det pekes allerede nå på at programmet skal stimulere til økt europeisk bruk av digitale løsninger innen kunstig intelligens, High Performance Computing og cybersikkerhet i SMB og offentlig sektor. I utviklingen av programmet har det spesielt satt lys på behovet for digital samordning over landegrensene som følge av Covid19-pandemien.

Det er dessuten synergier mellom DIGITAL og flere andre EU-programmer. DIGITAL er særlig tett koblet til IKT-/digitalsatsningen innen Horisont Europa. I arbeidsprogrammet for 2021-2022 bli det også pekt på at den digitale transformasjonen skal bidra til EUs mål om å bli klimanøytral innen 2050, slik det er beskrevet European Green Deal.

Norske kommuner vil kunne delta i europeiske samarbeidsprosjekter sammen med forsknings- og innovasjonsmiljøer i Norge og innen EU-området.

Mest relevant for kommunalområde: Samtlige, samt for arbeidsmarked/sysselsetting/næringsutvikling

Veiledende instans:

Digitaliseringsdirektoratet, Innovasjon Norge, Norsk forskningsråd

Finansierungsgrad:

P.t. uklart

Le mer her:

<https://www.regjeringen.no/no/sub/eos-notatbasen/notatene/2018/aug/digital-europe-programme/id2628521/>

<https://www.digdir.no/digitalisering-og-samordning/digital-europe-programme-kommer/2413>

EØS-midler

EØS-midlene er Norges bidrag til sosial og økonomisk utjevning i det europeiske økonomiske samarbeidsområdet (EØS). EU-landene med svakest økonomi kan motta støtte fra Norge gjennom EØS-midlene (ca. 15 land). Støtten skal styrke forbindelsene og samarbeidet mellom Norge og mottakerlandene.

Utgangspunktet er EØS-avtalen som er hovedfundamentet i Norges samarbeid med EU. Avtalen sikrer fri bevegelse for personer, varer, tjenester og kapital, og gir norske bedrifter adgang til et marked med over 500 millioner mennesker. Norske aktører, dvs kommuner, fylkeskommuner, ulike statlige etater samt frivillige organisasjoner kan samarbeide med aktører i mottakerlandene innenfor en rekke tematiske områder:

- Innovasjon, forskning, utdanning og konkurransekraft
- Sosial inkludering, ungdomsledighet og fattigdomsbekjempelse
- Miljø, energi, klimaendringer og lavkarbonøkonomi

- Kultur, sivilt samfunn, godt styresett og grunnleggende rettigheter
- Justis- og innenrikssaker Les mer om EØS- midlene på regjeringens nettsider.

Mer enn for EU-programmene beskrevet ovenfor vil utgangspunktet for deltakelse i et EØS-prosjekt være en motivasjon for å bidra i et kompetanseoverførende utviklingsarbeid hos en partner i ett av de aktuelle landene (land med svak økonomi).

Mest relevant for kommunalområde: Samtlige kommunalområder, samt arbeidsmarked /sysselsetting/ næringsutvikling.

Veiledende instans:

KS, Innovasjon Norge, Viken fylkeskommune

Finansieringsgrad:

Full dekning av projektkostnader (også egne timer), delvis dekning av ressursbruk i forbindelse med søknadsarbeid.

Prosjektetableringsstøtte kan gis fra Viken fylkeskommune.

Les mer her: [| for partnerskapsveiledning EØS-tilskudd \(eeagrants.org\)](http://eeagrants.org)

Oppsummering EU/EØS-programmer

Det er mange ulike aktiviteter som kan kvalifisere til støtte via EU/EØS-programmer. Eksempler på dette kan være aktiviteter som

- fremmer *erfaringsutveksling, sammenlikning* av metoder og *deling av beste praksiser* mellom prosjektpartnere
- bidrar til *nettverksdannelse* innenfor utviklingsområder eller rundt felles problemstillinger
- *forskningssamarbeid*
- *kunnskapsdeling* gjennom konferanser, kurs og informasjonsdeling
- *kartlegging og analyse* av prosjekter
- er rettet mot *innovasjon og markedsløsninger*
- *mobilitetsaktiviteter* som studieturer og utveksling

Prosjekter bør

- være nytenkende og *innovative*
- være samarbeid mellom partnere fra ulike land.
- finne *løsninger for felleseuropeiske utfordringer*.
- ha *langsiktige tidsperspektiver*, ettersom prosjekter gjerne pågår over flere år
- medfinansieres

Hvilke prosjekter som får innvilget støtte vil avhenge av prosjektets aktiviteter, det konkrete EU-programmet prosjektet er en del av, aktørenes rolle i prosjektet og hvorvidt aktørene er virksomheter, utdannings- eller forskningsinstitusjoner, offentlige organisasjoner eller andre typer aktører.

Se også: Hvorfor delta i EU-programmer? - KS og EUs programmer 2021 -2027 - KS

Andre internasjonale programmer/partnerskap

Grensekomiteen

Våler og (tidligere) Moss kommune er medlemmer av Grensekomiteen. Värmland-Østfold er et organ for løpende kontakt og samarbeid mellom de kommuner som inngår i grenseregionen.

Grensekomiteens generelle oppgave er å fremme og aktivt medvirke til et samarbeid over grensen med særlig vekt på infrastruktur, informasjon og nedbygging av grensebarrierer. Unionsleden er et eksempel på det. I tillegg er samarbeid innen helsevesen, næringsliv og kompetanseutvikling prioriterte områder.

Komiteen skal initiere, utrede og koordinere prosjekter som er av interesse for grense-kommunene. Komiteen kan ellers ta opp oppgaver som den anser hensiktsmessig for et samarbeid i regionen. Les mer om grensekomiteens arbeid her: <https://www.varmost.net/>

Vennskapskommuner

Relasjonen til vennskapskommuner i de øvrige nordiske land bærer ikke preg av å ha noe tydelig utviklingsperspektiv eller praktisk nytte. Slik er det for de fleste øvrige norske kommuner med vennskapskommuner. Covid 19-pandemien har de siste 1,5 årene lagt en demper på besøksaktivitet mellom kommunene.

I framtiden antas det at relasjoner til øvrige nordiske og ev. Europeiske kommuner i større grad enn i dag vil være basert på nyttebetraktninger, for eksempel for å høste erfaringer fra andre regioner/kommuner innen konkrete utviklingsprosjekter som kommunene arbeider med. Det vil i så fall innebære at det tradisjonelle vennskapskommune-samarbeidet vil få en annet fokus og innhold.

VIKEN FYLKESKOMMUNE SIN ROLLE OVERFOR KOMMUNENE

Viken fylkeskommune har utarbeidet en internasjonal strategi som p.t. er på veg til politisk sluttbehandling. Strategidokumentet knytter prioriteringen av det internasjonale arbeidet opp mot FNs 17. bærekraftsmål: Sammen for å nå målene.

Sett opp mot kommunene er fylkeskommunens samfunnsutvikler rolle spesielt relevant. Strategidokumentet uttrykker det slik:

Samfunnsutviklerrollen innebærer et særskilt ansvar for å gi strategisk retning til samfunnsutviklingen, mobilisere privat sektor, kulturliv og lokalsamfunn og for å samordne, koordinere offentlig innsats og virkemiddelbruk

Viken fylkeskommune har en egen godt bemannet seksjon for å følge opp sine ambisjoner og mål for det internasjonale arbeidet. Konkret for kommunene dreier det seg om forvaltning av ulike incentivmidler (se [Tilskudd til internasjonale forprosjekter - Viken fylkeskommune](#)), kompetanseutvikling, nettverkskobling og aktiv veiledning på veien til internasjonale samarbeidsprosjekter som bidrar til å løse lokale og regionale samfunnsutfordringer.

En viktig nyskapning første halvår 2021 er etableringen av et kommunenettverk som skal sikre kompetanseheving og erfaringsutveksling til og mellom kommunene i Viken hva angår internasjonalt samarbeide. Nettverket skal være et lavterskel-tilbud for kommuner/regioner som vil utforske og realisere tanker om internasjonalt arbeid/samarbeid. Fylkeskommunen vil ha sekretariatsansvaret for nettverket. Ny nettverkssamling er planlagt i september.

Foruten Viken fylkeskommune vil Oslo-regionens Europakontor være tilgjengelig for veiledning om muligheter innenfor EU-systemet, se <https://osloregion.org/no/>. Fordi ingen av kommunene i regionen er medlem i Europakontoret må henvendelsen gå via Viken fylkeskommune.

INTERNASJONALT SAMARBEID – HENSIKT OG NYTTEVURDERINGER

I spørreundersøkelsen ble det spurt om hvilken nytte tidligere/inneværende deltakere har hatt av deltakelse i internasjonale samarbeidsprosjekter. Hovedinntrykket er at de som har deltatt har hatt god og relevant nytte. Forhold som ble nevnt er:

- Mer kunnskap om bærekraftig utvikling
- Trening i digitalt samarbeid
- Innsikt i andre lands undervisningsformer – inspirasjon
- Økt fellesskap blant de ansatte
- Knyttet næringsvirksomhet opp mot fritid, folkehelse og turisme

De virksomhetene/enhetene som har deltatt i samarbeidsprosjekter gir gjennomgående høyt score på nytte, men flere har ikke begrunnet dette nærmere. For et par av de pågående prosjektene (Erasmus+ i Moss kommune) har Covid-19 pandemien gjort at det ikke har blitt en normal avslutning, og derfor også gjort det vanskelig å vurdere nytten.

Et gjennomgående trekk er at de virksomhetene som har deltatt i prosjekter, både har mest kunnskap om de ulike programområdene/støtteordningene og er mest positive til framtidig deltakelse i internasjonale samarbeidsprosjekter. Samlet sett er det innen utdanning-/oppvekstområdet at deltakelsen har vært størst, og hvor også interessen for framtidig deltakelse er størst.

På generelt grunnlag kan en fastslå at gjennomgangen av de ulike programområdene og støtteordningene gir et stort mulighetsrom for internasjonalt samarbeid og partnerskap. Mulighetene må ses opp mot kommunens oppdrag og ulike roller; som myndighetsutøver, som tjenesteleverandør, demokratiforvalter og samfunnsutvikler.

Både Viken fylkeskommune og en rekke andre fylker har i sin tilnærming til internasjonalt samarbeid som nevnt vektlagt samfunnsutviklerrollen. Både staten og KS har et videre perspektiv hvor kommunesektoren vil være viktig for å løse de store og internasjonale samfunnsutfordringene.

Ut fra flere perspektiver kan en på generelt grunnlag oppsummere følgende nytteeffekter for kommunene ved deltakelse i internasjonale samarbeidsprosjekter:

- Utvikling av kommunens tjenesteproduksjon
- Erfaringsutveksling og læring av beste praksis
- Bygge kompetanse og ta del innovative løsninger
- Nettverksbygging

- Kulturutveksling og kulturforståelse
- Hente ut midler til lokal samfunns- og næringsutvikling, samt arbeidsplassvekst
- Omdømmebygging
- Bidrag til utenrikspolitikken
- Solidaritet og bistand
- Døråpner for fremtidige prosjekter
- Forsterke eksisterende nettverk og utøke mulighetsrommet for disse

Samarbeid gir styrke

Samsvarende virksomheter i to eller flere kommuner i regionen kan i fellesskap søke om prosjektmidler innen de ulike programmene. Erfaringer fra Viken fylkeskommunens kompetansehevingsprogram for internasjonalt samarbeid viser også at sektorovergripende og tverrfaglige engasjement er en suksessfaktor.

Det er også mulig for kommunene/regionen å henge seg på prosjekter som gjennomføres i regi av andre regioner i fylket. Da må man koble seg på i en tidlig fase i prosjektdefineringen. Fylkeskommunen vil kunne spille en nøkkelrolle i den sammenheng.

Et eventuelt økt kommunalt internasjonale engasjement vil også kunne åpne muligheter for kommunens lokale og regionale næringsliv. Derfor er næringslivet en viktig samarbeidsaktør også i denne sammenheng.

NMBU (Norges miljø- og biovitenskapelige universitet) på Ås og Høgskolen i Østfold, samt frivillige organisasjoner i kommunene, kan være mulige samarbeidsaktører også i kommunens internasjonale samarbeid.

VEIEN VIDERE

Spørreundersøkelsen viser at mange virksomheter har liten kunnskap om de ulike programområdene og støtteordningene, mens enkelte var godt orienterte om disse og var mer motivert for deltakelse i internasjonale samarbeidsprosjekter. Noen få virksomheter som ikke hadde erfaring eller spesiell kunnskap om de ulike ordningene, uttrykte likevel interesse for internasjonalt samarbeid.

Samarbeidsområder som ble nevnt i spørreundersøkelsen var innen kommunalteknikk, klima, naturforvaltning, landbruk, skogbruk, byutvikling, digitalisering (generelt og innen prosjektstyring spesielt), FDV (forvaltning, drift og vedlikehold), bærekraftig utvikling, generell stedsutvikling, folkehelse, livsmestring, demokrati og medborgerskap, samt innen kunst og kultur.

Deltakelse i internasjonale samarbeidsprosjekter vil kreve både koordinerings-/veilednings-ressurser og ressursbruk ute i de virksomhetene som skal delta. Det er ikke realistisk at hver enkelt kommune

bygger opp egen spesialkompetanse innen de ulike programområdene som er beskrevet ovenfor. En løsning vil kunne være at det avsettes ressurser til dette arbeidet i regionrådssekretariatet.

Viken fylkeskommune har et meget kompetent og ressurssterkt veiledningsapparat i sin organisasjon, som i størst mulig grad bør benyttes dersom regionen og kommunene velger å gå videre i retning av et større internasjonalt engasjement. Osloregionens Europakontor og KS' internasjonale avdeling vil også være viktige samarbeidspartnere for kommunene/regionen i den sammenheng.

Som nevnt har ingen av kommunene beskrevet internasjonalt samarbeid som et innsatsområde i sine overordnede plan- og strategidokumenter. Men samtlige kommuner har bærekraftmålene som en rettesnor for utvikling i kommuneplanens samfunnsdel.

Flere av kommunene har som nevnt virksomheter som allerede har erfaring fra internasjonalt samarbeide og noen virksomheter har i spørreundersøkelsen uttrykt interesse for å delta i slikt arbeide. Foreliggende rapport bør kunne gi et godt kunnskapsgrunnlag for at virksomheter innen alle kommunalområder kan ta initiativ til internasjonale samarbeidsprosjekter som har relevans og bidrar til utvikling av kommunens tjenesteproduksjon. Kommuneledelsen bør ha løpende oversikt over slik initiativ, dvs sikre forankring og helhetstenkning, samtidig som ledelsen gir initiativene legitimitet – blant annet fordi de vil være i tråd med bærekraftmålene som i alle kommunene er brukt rettesnor for samfunnsutviklingen.

Det arbeides nå med et strategidokument for Mosse-regionen som skal gi en felles overordnet strategi for samarbeid i regionen. Det skal beskrives ulike satsningsområder som skal tydeliggjøres i en handlingsplan med tiltak.

Strategidokumentet vil ta utgangspunkt i FNs bærekraftmål, slik kommunene allerede har gjort i sine kommuneplaner og som Viken fylkeskommune har gjort i sine planer. I arbeidet med denne strategien vil det være naturlig nærmere å vurdere og ev. forankre en mer tydelig og konkret tilnærming til internasjonalt samarbeid, blant annet med utgangspunkt i bærekraftmål nr. 17: Samarbeid om å nå målene. Og da spesielt med utgangspunkt i kommunenes samfunnsutviklerrolle, jfr. også Viken fylkeskommunes tilnærming beskrevet ovenfor.

I vedlegg 5 er det skissert en del sentrale problemstillinger som bør vurderes ved en ev. regional eller kommunal strategiutvikling.

VEDLEGG (EGNE DOKUMENTER)

1. Spørreskjema
2. Oppsummering av svar fra spørreskjema-undersøkelsen
3. Støtteordninger/programmer (EØS/EU) og kommunalområder
4. Nordiske støtteordninger og kommunalområder
5. Viktige avklaringer ved en ev. strategiutvikling